

Oponentský posudek na doktorskou práci:

Lucie Hrdličková, *Magické a racionální v životě pražské romské elity.*

*Milostná magie.*

Praha, UK FF Ústav etnologie 2006, 292 s. rkp., obr. Příloha.

Otázky spojené s integrací Rómu do postsocialistické společnosti jsou v současnosti řešeny v českých zemích mnoha společenskými vědními obory. Je velmi potěšující, že velmi důležité místo mezi nimi zaujímá i etnologie. Pozoruhodné jsou výsledky výzkumu mladší generace badatelů, ať už jde o intenzivní longitudinální Skupnikovy výzkumy na východním Slovensku, Markušovy výzkumy na středním Slovensku nebo řada výzkumů dalších, prezentovaných v knižních publikacích (např. S. Kužel (ed.), *Terénní výzkum integrace a segregace*. Praha 2000) nebo i v dílčích studiích studentských. Výzkum velkoměstského prostředí, konkrétně Prahy, prezentovaný v posuzované práci Lucie Hrdličkové do tohoto rámce nejen zapadá, ale významně rozšiřuje jeho obzory.

Práce je rozdělená na dvě základní části, první představuje vstupní teoreticko-metodologické kapitoly, druhá, hlavní, pojednává vlastní téma magie u studované skupiny Romů.

Záměr práce, zvolené metody, limitace předmětu a objektu studia, zhodnocení literatury k tématu jsou z formálního hlediska velmi přehledně, z obsahového hlediska velmi promyšleně podány v úvodních 6 kapitolách I. Části práce, přiřadit je možno k této linii i kapitolu 7. následující části, podávající teoretický výklad pojmu magie (kapitoly 1-7, s.1-39). Autorka zde ukazuje jasnou koncepci svého záměru, sečtělou v české, slovenské a také v obecnější evropské literatuře i schopnost formulovat teoretická východiska.

Zvolení předmětu výzkumu tolik překvapení nevyvolává, i když *MAGII*, tomuto „velmi etnologickému“ tématu nebyla dlouho věnovaná větší studie, zvolení objektu však na sebe poutá větší pozornost. Autorka přichází s možná překvapivým, ale do jisté míry novátorským postřehem, totiž studovat „magii“ nejen u běžné romské populace, ale akcentuje skupinu specifickou. Vybírá si jako hlavní objekt studia tzv. romskou elitu (v emickém smyslu), u které bychom mohli předpokládat spíše růst takových složek aktivit a duchovních hodnot, které budou od magie vzdáleny. Taková skupina by se mohla zdát na první pohled pro zvolené studium ne příliš případná. Výzkum však ukázal výsledky zcela opačné. Sociální vrstva elitních Rómu je studována bez lokálního vymezení, ostatní ne-elitní vrstvy v lokalitách Smíchova.

Hrdličkové základ je dlouhodobý empirický výzkum, prováděný v souhrnu 5 let. A tato tématická soustředěnost a hloubkový terénní výzkum jsou zúročeny počínaje kapitolou 8 Magie u Romů, kterou se dostává k vlastnímu obsahu práce. Fenomén magie je studován velmi komplexně: persóny a zvířata v magii, magické praktiky, magické prostředky, věštění (kap.8, s.43-160). Samostatná kapitola je věnována milostné magii (kap. 9, s. 161-257). Obě stěžejní kapitoly jsou velmi rozsáhlé a svědčí o všestranné analýze studovaných problémy. To potvrzuje vnitřní struktura podkapitol, rozdělených vždy na dvě části: I.část podává situaci v evropském kontextu a ve slovenském prostředí, odkud Romové přišli je formulovaná jako „Tradiční“ romské východisko“, část II. „Prezentuje situaci v Praze a nese vždy název Reálná situace pražských Romů včetně reflexe minulosti“. Výklad jednotlivých částí je fundovaný a přehledný, ať už je založen na literatuře (I. Část) nebo na empirickém výzkumu (II. Část). Autorka zde projevuje i určitou vynalézavost, jak využít konkrétních autentických zjištění a zážitků. K objasnění a dokreslení výkladu využívá k příslušné části její Apendix. Zvláště zajímavý je apendix při popisu výzkumu pražských čarodějnic a čaroděje.

Z rozsáhlého textu Lucie Hrdličkové vyplývá, že během řešení zvoleného tématu prošla velmi důkladnou teoretickou přípravou, nastudovala všechnu podstatnou literaturu k rómské problematice v ČR i SR a také literaturu zahraniční. Prokázala, že má velmi dobré předpoklady pro terénní etnologický výzkum, že si umí na počátku i v jeho průběhu stavět stěžejní otázky a hledat na ně všestranné odpovědi. Prokázala že umí spojit teoretické poznatky s empirickým materiálem a ten pak komparovat v různých rovinách. Ze závěru vyplývá, že milostná magie si dosud udržuje svůj význam u obou sociálních vrstev, že však její výskyt je modifikován velkoměstským prostředím a rozdílné tendence jsou u elitních skupin, která se distancuje od některých praktik, které jsou v rozporu s jejími nově nabytými kulturními vzorci a návyky a ostatního romského obyvatelstva. Doktorská práce je psaná čtivým, srozumitelným a věcným jazykem. Po formální stránce se nedostatky nevyskytují. Upozornit tu lze na důslednou charakteristiku respondentů, zachycující několik jejich podstatných charakteristik. Doktorská práce Lucie Hrdličkové je cenným příspěvkem ke studiu Romů i magie v současnosti. Přestavuje velmi hodnotný odborný text, který ve všech rozměrech splňuje kriteria, které práce tohoto typu má splňovat. Bez výhrad doporučuji práci k obhájení.

Praha 1.12.2006

PhDr. Jan Pargač, CSc  
Ústav etnologie FF UK